

REFERANDUM ! ...

Selçuk PERİN
14.06.2001

Avrupa Birliđi Nice’de yapılan Aralık zirvesinde genişleme kararlarını çok zor almış ve gereken oyları toplayabilmek ve kararları uygulatabilmek için oldukça zorlanmıştı. Fransa başkanlığı sırasında yapılan bu zirvede alınan kararların her birisi küçük ülkelere verilen veya verilecek ayrıcalıklar ile gerçekleşebilmişti.

Bütün bunları anlayabilmek ve sindirebilmek için bazı Avrupa Birliđi gerçeklerini de bilmek ve bunları yakından takip etmek gerekiyor.

Avrupa Birliđi içerisinde alınacak ana kararlar, genişleme, sosyal haklar, vergiler, yardımlar ve sübvansyonlar, konusunda bir oy birliği gerekiyor. Şayet 15 ülkeden bir tanesinin Parlamentosu veya halkı bu ana antlaşmaları onaylamaz ise o zaman alınmış olunan kararlar ve imzalanan antlaşmalar sıfıra dönüyor.

Geçtiğimiz hafta İrlanda’da yapılan referandum Nice AB genişleme Antlaşmasının İrlanda halkı tarafından kabulünü veya reddini öngörüyordu. Sonuç beklenilenin aksine ve katılımı çok düşük bir oylama oldu. İrlanda halkının yüzde 70 i referandum’a sırt çevirirken oy veren halkın yüzde 30 un yüzde 54 ü AB’nin genişleme emellerine köstek koydu.

Oylamanın hemen ardından Avrupa Birliđi Başkanı Romano PRODDI (İtalyan), bu oylama sonucunun Avrupa Birliđi genişleme emellerini durdurmayacağını ve İrlanda halkına bu antlaşmayı kabul ettirme zorunluluğunun İrlanda Hükümetinde olduğunu belirtiyordu. Öte yandan da Avrupa Birliđi uzmanları yaptıkları bir açıklamada Antlaşma metninde bir değişiklik yapılmasının çok zor olacağını belirtirken, “bu antlaşma zaten çok zor şartlarda imzalanmıştı. Değişiklikler yapılması daha da zor olacaktır” dediler. Avrupa Birliğinin kapısında sıra olmuş Nice Antlaşmasının onayını beklemekte olan ülkeler ise bekleme süreçlerinin kendilerine rağmen uzamakta olduğunu farkına varıyorlardı.

Peki bütün bunlar ne demek? Ne için referandumlar, parlamento onayları gerekiyor?

Avrupa Birliğinin kendisine has bir kuruluş özelliği var. Bu özellik içerisinde de kurucu ve ilk aşamada Avrupa Birliğine katılmış ülkelerin veto hakları var. Ama bu veto hakkı her konuda. Yani, bir ülke herhangi bir konuda diğerleri ile uyum sağlayamıyor, veya koyulacak bir kuralın kendi özerkliğine getireceği limitleri beğenmiyorsa, o zaman vetosunu kullanıyor.

Bazı ülkeler (İrlanda, Danimarka, İsveç, Fransa) AB antlaşmaları hakkında referandumlar düzenleyerek Parlamento’da alınacak kararın doğrultusunu tayin ediyor. Nitekim, bu yüzdendir ki İngiltere, Danimarka ve İrlanda “**Euro Zone**” denilen ve 1 Ocak 2001 den itibaren yürürlüğe girecek Avrupa Birliđi para Birimi € (Euro) içerisinde bulunmuyor.

Bütün bu politik git gelin ve çekişmenin altında yatan, göze görünmeyen bir başka nokta var. O da Avrupa Birliđi Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu arasındaki çekişme.

Yapısı itibariyle, Avrupa Birliđi, kuruluşunda bir ilerlemiş devletler kulübü idi, bugün AB, endüstrileşmiş Kuzey Avrupa ülkeleri ile tarım ve hafif endüstri yolunda gelişmekte olan Güney ülkelerin bir birini tamamladığı bir ortaklıktır. Genişleme konusunda da, aday ülkelerin bir çoğunda, ağır endüstri de ilerleme olsa da, bu ülkelerin çoğu hafif endüstri ve tarım'a dönük ülkelerdir.

1989'da eski Demir Perde ülkelerinin kendi istikrarlarını ele geçirmeleri ile de değişen Avrupa coğrafi yapısı, eski komünist ülkelerin kapital'e dönük ve sosyal yapılarını değiştirmekte olan bir politikaya dönerek Avrupa Birliğine katılma isteklerini ortaya koyuyor. Bu çerçevede de Avrupa Birliğinin 15 üyesinin kapısında bugün üye olmak isteyen 15 ülke var.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliđi komisyonu arasında da bir çekişme son beş yıldır sürüp gidiyor. Parlamento bir ülke parlamentosu gibi hareket ederek kanun ve yasama yetkilerinin genişlemesini ve bundan böyle bu karar yetkisinin Avrupa Komisyonunun elinden alınarak kendisine verilmesi istiyor. Öte yandan da Komisyon ve Üye Devletler, parlamentonun bu haklara ulaştığında kendi yetkilerinin erimesinden korkuyorlar.

İrlanda referandumunun ortaya çıkarttığı bir gerçek de bu. Halk iradesi...

Anlaşıyor ki, AB içerisindeki küçük devletler, büyüklerin kendilerine rağmen uygulamak istedikleri antlaşma ve kurallara karşı çıkabiliyor. Bu da Demokrasinin en güzel örneği.

Bütün bunları söyledikten sonra ne olacak? Nice antlaşmasının yürürlüğe girebilmesi için bu antlaşmanın bütün üyeler tarafından onaylanması gerekiyor. İrlanda'nın vetosu genişlemeyi tamamen durdurmasa bile en az 2 sene geriye atıyor. Ya Nice Antlaşması yeniden görüşülecek, ki Komisyon buna karşı. Ya yeni bir referandum yapılarak İrlanda halkının iradesi tekrar sorulacak. İkinci şık şu anda daha gerçekçi gözüküyor.

Bu halde de İrlanda hükümetine yeni referandumda çok etkili olmak ve antlaşmayı kabul ettirmek görevi düşüyor ki. Bugünkü konum ve şartlar altında bu zor ama çok zor bir çalışma olacak.

Her hali ile en iyi şartlarda düzenlenmiş yeni bir referandum'a katılım yüzdesi, yüzde 80'lere ulaştırılabilirse, o zaman alınacak netice çok daha ağır bir değer taşıyacak. Öyle ki bu katılım oranı ile yine bir hayır sonucu alınırsa, o zaman hem Nice Antlaşması, hem de Avrupa Birliđi genişlemesi tehdit altına girecektir.

smperin@brutele.be